

Noblesse oblige

*Lezing door mr. L. Verheij
Nieuwjaarstoespraak 2016*

Vorig jaar besteedde ik in mijn nieuwjaarstoespraak aandacht aan een tweetal aspecten van de verbinding tussen rechtspraak en samenleving. "De rechtspraak moet gehoor geven, maar moet niet overvraagd worden", zo luidde de titel. Vandaag richt ik de blik iets meer naar binnen, hoewel met het oog op "buiten".

Allereerst wil ik niet onopgemerkt laten dat 2016 het jaar is waarin keuzes moeten worden gemaakt met het oog op de komende KEI-reorganisatie. Keuzes die voor een aantal medewerkers in toenemende mate de onzekerheid meebrengen, of ze bij ons hof kunnen blijven werken en voor hoe lang nog. Tegen degenen die het aangaat zeg ik: wij hebben er oog voor dat dit een spannend jaar voor jullie zal zijn en wij doen ons uiterste best om zorgvuldig met jullie en je belangen om te gaan!

Vervolgens wil ik graag breder iets zeggen over de manier waarop we met elkaar omgaan. Om te beginnen is daar veel goeds over te zeggen. Veel mensen werken graag in dit hof en dat is niet voor niets! Er wordt werk van hoge kwaliteit geleverd en velen van jullie doen dat met hart en ziel. Nieuwkomers spreken dikwijls van een warm bad en ook van het plezier dat zij erin hebben om een bijdrage te mogen leveren aan die hoge kwaliteit. Dat wil niet zeggen dat er nooit discussie is over de vraag hoe die kwaliteit tot stand komt en op niveau kan blijven. Voor die discussie moet ruimte zijn. Tegenspraak helpt ons verder, op voorwaarde dat we de goede toon vinden en respect voor elkaars standpunten tonen. Serieus gehoord worden is niet hetzelfde als in alles je zin krijgen. We moeten het met elkaar doen en dat vraagt geven en nemen, respect, vertrouwen en openheid; niet spreken over elkaar maar met elkaar en met open vizier!

Bij dat alles helpt het om steeds te beseffen voor wie we het doen. Rechtspraak is er ten dienste van de samenleving. Rechtspraak maakt samenleven mogelijk. En zoals een collega zei – ik haalde hem aan in mijn eindejaarsbrief – : "Ik ben er enorm trots op om in mijn werk een bijdrage aan die rechtsstaat te mogen leveren". Ik hoop dat een dergelijke trots voor ons allemaal een drijfveer is! We zijn bevoorrechte mensen, dat we dit mooie en zinvolle werk mogen doen. We mogen er inderdaad trots op zijn, maar het scheidt ook verplichtingen. Noblesse oblige!

Ook uit recent onderzoek blijkt weer dat in Nederland het vertrouwen in de rechtspraak en de rechtsstaat groot is, zeker in verhouding tot bijvoorbeeld de politiek. Eén van de bedenkingen tegen die politiek betreft steeds nadrukkelijker de verruiming¹ in onderlinge omgangsvormen en het gebrek aan respect. Dat moeten we als Rechtspraak goed in onze oren knopen. Slijtage in onderlinge omgangsvormen en gebrek aan onderling respect kan op termijn ook het vertrouwen in de Rechtspraak schaden! Dat moeten we niet willen en het is ook nergens voor nodig. Daarvoor gaat er te veel echt goed, zoals uit allerlei onderzoeken steeds weer naar voren komt. In dit verband stemt de commotie

---

¹ Continu Onderzoek Burgerperspectieven 2015-4 (SCP)

over het MJP 2020 niet vrolijk. Er kan van alles gezegd worden over de procedure en de totstandkoming van met name de huisvestingsparagraaf. Dat is al gebeurd en dat zal de komende tijd gebeuren. Maar was het werkelijk te veel gevraagd om eerlijk en positief te benoemen:

- dat in dat MJP echt investeringen in kwaliteit worden gepland, waarbij echt en serieus is geluisterd naar de inbreng van de professionals in de afgelopen jaren?
- en dat daarnaast verantwoordelijkheid werd genomen voor een begroot substantieel tekort van € 32 mio?

Behoort het mensen binnen de Rechtspraak niet in de genen te zitten dat je zaken van twee kanten beziet en daaraan recht doet? In dit verband verdient, wat mij betreft, minst genomen overweging wat prof. Hans den Tonkelaar - redactievoorzitter van Trema en collega rechter uit Arnhem - onlangs schreef:

“Het geld voor de onderwerpen uit het MJP krijgen we niet zomaar. De tijd dat als een rechter liet weten iets nodig te hebben, met ‘jawel edelachtbare’ werd gereageerd, is gelukkig allang voorbij. We moeten ook door ons opofferingen te getroosten onze maatschappelijke verantwoordelijkheid tonen. Onze rechtsstatelijke positie komt niet in gevaar door opgedrongen bezuinigingen, ze zou in gevaar komen als wij onszelf te belangrijk vonden om te bezuinigen”².

Nu is de discussie binnen ons eigen hof over deze dingen veel minder scherp gevoerd dan op een aantal andere plaatsen. Voor ons zaten er aan de huisvestingsparagraaf - laten we eerlijk zijn - ook veel minder scherpe kanten dan bij zeven rechtbanken. Toch zullen ook wij in de komende jaren te maken krijgen met veranderingen in de huisvestingssituatie, met gevolgen van en uitdagingen rond KEI en in zijn algemeenheid met de uitdaging om onder steeds wijzigende omstandigheden de hoge kwaliteit van ons werk op peil te houden en daarbij onze arbeidsvreugde en onze beroepstrots te behouden. Dat vraagt veel van ons allemaal - of we nu werkzaam zijn op de administratie, als juridisch medewerker, in het BBO, als raadsheer of in bestuur of management - en, zoals gezegd: daarbij helpt het om te beseffen voor wie we het doen en om daar trots op te zijn. Laten openheid, respect en de bereidheid om elkaar aan te spreken en aanspreekbaar te zijn daarbij kernwaarden zijn. Ik herhaal nog eens wat oud CDS Peter van Uhm in dit verband ooit zei: “Fouten maken mag. Niet van je fouten leren mag niet. En laat, als het even kan, ook anderen van jouw fouten leren”.³

Ik wens ons een mooi rechtspraakjaar, waar we t.z.t met trots en voldoening op terug kunnen zien!

---

² Trema December 2015

³ Peter van Uhm, Ik koos het wapen